چشم انداز پیش روی صنایع پتروشیمی

عبدالرسول دشتی
کارشناس امور بین الملل پتروشیمی

به جای مقدمه؛

در عصر نوین پتروشیمی برخورداری از ظرفیت و توان بالا در تولید اصول اول قدرتمندی در این صنعت محسوب می شود. اصلی که شرکت های بزرگ و بین المللی از ابتدای آغاز به کار در این حوزه و رقبای ما در منطقه خاورمیانه برخی زودتر و برخی به تازگی به آن رسیده اند. این که ما کجای کار قرار داشتیم؟ جهت گیری توسعه ما در کدام مسیر بوده؟ و به ویژه اینکه در حال حاضر به کدام سو گام می بر داریم ؟ مباحث مهمی هستند که برای انجام موفق کار باید به خوبی روشن شده و پس از تدوین به میزان کافی به آن پرداخته شود. بررسی تجارب و اقدامات گذشته کشورهای پیشگام در این صنعت تلاش برای سرآمدی در تولید و به تبع آن برخورداری از سهم حداکثری در بازارهای جهانی را نشان می دهد. ابزارهای قدرتمندی که ضرورت های نیل به آنها بسیاری از این غولهای نفتی را به یکپارچگی و ادغام با یکدیگر کشانده است. باید دید روش اتخاذ شده توسط شرکت های بین المللی تا چه اندازه در حفظ سرآمدی آنها موثر بوده است؟ برنامه های راهبردی رقبای ما در منطقه خاورمیانه چگونه است؟ و آیا آنچه تحت عنوان برنامه های راهبردی برای خصوصی سازی و توسعه صنایع پتروشیمی ایران تدوین شده، قادر است ما را در افق ایران ۱۴۰۰ به هدف بزرگ دست یابی به مقام اول تولید کننده محصولات پتروشیمی در خاورمیانه نائل کند یا خیر؟

آغاز و توسعه پتروشیمی

آغاز فعالیت صنعت پتروشیمی در جهان و رشد و توسعه بسیار سریع آن نه تنها حاصل پیشرفت دانش و کشف و اختراع علوم مدرن بود، بلکه به نوعی در پاسخ به بخشی از نیازهای جوامع آن روز بود و تغییرات بنیادینی در ابعاد مختلف آن روزگار جوامع آن روز آورده که زمینه ساز رشد و توسعه این بسیار سریع و حیرت آور شد.

صرف نظر از ضرورت های موجود آن زمان، در ایران بی شک آنچه موجب احداث اولین واحد پتروشیمی در سال ۱۳۴۳ در شیراز گردید، دغدغه ای بود که مسئولین وقت کشور برای دور نماندن از قافله دانش روز جهان در بخش نفت و انرژی داشتند. تولید کنندگان بزرگ محصولات پتروشیمی و صاحبان این صنایع در بخش نفت و همزمان با توسعه و افزایش تولید خیلی زود به این واقعیت مهم پی بردند که برای حفظ سرآمدی در این عرصه چاره ای جز بهره گیری از توانائی های بخش خصوصی ندارند. دولت ها نیز بر اساس آنچه که برای پیشرفت و توسعه کشور خود ضروری می دیدند در این مسیر گام برداشتند.

بررسی سیاست های گذشته و حال حاضر صنایع نفت و پتروشیمی در نقاط مختلف جهان از امریکا و اروپا گرفته تا کشورهائی مانند هند، چین، مالزی عربستان و... همگی حکایت از گام نهادن آنان در مسیر خصوصی سازی به ویژه برای افزایش توان رقابت در بازارهای جهانی می باشد. حرکتی که با برنامه ریزی مناسب و مدیریت شایسته علاوه بر رشد و توسعه این صنعت تمامی تبعات مثبت پیرامونی خود مانند ایجاد اشتغال، رشد و توسعه اجتماعی و فرهنگی و جذب سرمایه گذاری های خارجی را نیز به همراه داشته است. حرکت ریشه ای و بنیادین در جهت رشد و توسعه پتروشیمی در ایران عملا پس از پایان جنگ تحمیلی و بازسازی دهه‌های آسیب دیده آغاز شد و بدینگونه بود که پس از مدتی شاید به تعبیری بیشترین سرمایه گذاری، ظرفیت سازی و تولید در صنایع پتروشیمی را شاهد بودیم. رشد و توسعه ای که با حمایت کامل دستگاه های دولتی و اعتماد آنان به مجموعه مدیران و متخصصین نفت و پتروشیمی شکل گرفت. مسئولین و دست اندرکاران صنایع پتروشیمی همزمان با توسعه این صنعت، چشم انداز جهانی شدن را نیز در نظر داشتند و بر اساس همین دیدگاه کلان نگر بود که از ابتدای برنامه اول توسعه اقتصادی کشور، طرح تشکیل منطقه ویژه اقتصادی پتروشیمی مطرح و شرکت سرمایه گذاری پتروشیمی در جهت خصوصی سازی و عرضه سهام واحدهای تولیدی و طرح‌های در دست اجرا به مردم تشکیل شد. سال‌های پر مشقتی سپری شد و اقدامات زیرساختی بسیار مهمی صورت گرفت تا طرح های متعدد پتروشیمی احداث گردیده، در منطقه ویژه اقتصادی در بندرامام و عسلویه شکل گرفته، پتروشیمی مقام دوم خاورمیانه را از آن خود نموده و صاحب برند و اعتباری در سطح جهانی شود. روندی که می توانست همچنان ادامه یافته، رشد و توسعه این صنعت و صنایع پائین دستی آن را به همراه داشته باشد. در حال حاضر بررسی صنایع پتروشیمی جهان نشان می دهد که تغییرات اساسی پیش روی این صنعت اهمیت برنامه ریزی در فضای رقابتی را دو چندان می کند. صنعت پتروشیمی پس از یک دوره رونق عملا از نیمه دوم سال ۲۰۰۸ دچار سقوط سود دهی شد. از آن زمان تا به حال صنایع پتروشیمی زمان کمی برای تغییر داشته است و به دنبال کاهش تولید، تنها بخشی از محصولات حاصل از ظرفیت های جدید سالهای ۲۰۰۸- ۲۰۰۷ وارد چرخه بازار شده اند. برخی از شرکت های پیشرو در صنعت پتروشیمی از قبیل شرکت هلندی لیوندل بازل (Lyondell basell) دچار مشکلات شدید مالی شده، تعدادی دیگر مانند شرکت انگلیسی اینوس (INEOS)نیز مذاکراتی را با وام دهندگان خود برای تعویق باز پرداخت وام های دریافتی داشته اند. در ابتدای این بحران کمک های دولتی در قالب بسته‌های محرک اقتصادی به برخی صنایع کلیدی مانند مسکن، خودروسازی و الکترونیک موجب ثبات موقتی این صنایع گردید. به طوری که دریافت سفارش مشتریان در این بخش از صنایع آغاز شده ولی نکته بارز این است که هنوز هم تصویر روشنی از نیازها و خواسته های آتی مشتریان وجود ندارد.

برخی از مهم ترین عوامل رونق صنایع پتروشیمی طی سال های ۲۰۰۸-۲۰۰۳را موارد ذیل می دانند.

۱-پائین بودن نرخ بهره بانکی و کنترل شرایط تورمی از سوی بانک های مرکزی که موجب رونق بازار و در نتیجه افزایش مصرف گردید.

۲-رشد مداوم قیمت مسکن در کشورهای غربی که شرایط دریافت وام را برای صاحبان آنها فراهم آورده بود.

۳-پرداخت مبالغ هنگفت از سوی اقتصاد های در حال شکوفائی از قبیل چین به کشورهای غربی به منظور حمایت از تولید کنندگان محلی.

گروهی از کارشناسان معتقدند بخش عمده‌ای از رونق صنایع پتروشیمی به دلیل رونق صنایع خودروسازی و مسکن در دوره ای خاص بوده که موجب افزایش تقاضای محصولات پتروشیمی شده، این باور را به وجود آورد که تقاضاها در این بخش رو به ازدیاد بوده و افزایش ظرفیت ها نیز قابل کنترل می باشد. اعتقاد به افزایش قیمت مسکن در کشورهای غربی یک اشتباه بود و زمانی که این حباب شروع به ترکیدن کرد مصرف کنندگان آمریکائی ۱۵ هزار میلیارد دلار از ثروت خود را از دست داده بودند و چند برابر این مبلغ نیز سرمایه گذاران مسکن در دیگر نقاط جهان ضرر کرده بودند.(۱)

۳-روند توسعه پتروشیمی در ایران در حال حاضر شکل دیگری به خود گرفته است. بحث تغییر سیستم حاکمیتی موجود در صنایع پتروشیمی، تشکیل هلدینگ های جداگانه، واگذاری و فروش مجتمع های تولیدی و عدم یکپارچگی که در سیاست های بازاریابی و صادرات این شرکت با توجه به مستقل شدن تعدادی از شرکت های تولیدی مشاهده می شود، چشم انداز آینده نیروهای شاغل پس از اجرای برنامه های هلدینگ و خصوصی سازی تماما دغدغه هائی هستند که پتروشیمی را به خود مشغول کرده اند.

سرآمدی در تولید، ابزار قدرتمندی کشورها در صنایع پتروشیمی

در جهان امروز معیار سرآمدی کشورها در صنایع پتروشیمی همچون توانائی آنان در بخش نفت و گاز بر اساس توانائی در میزان تولید ارزیابی می شود. حجم تولیدی که البته هر چه بیشتر محصولات پایین‌دری و با ارزش افزوده بالاتر را شامل شود ارزشمندتر است. بر اساس همین دیدگاه است که هرگاه کشورها از برنامه های آینده خود در بخش پتروشیمی یاد می کنند، مهم ترین مسئله لزوم تامین منابع مالی برای ادامه برنامه های توسعه ای و افزایش توان تولید عنوان می شود. نگاهی به برنامه های برخی کشورهای همسایه و منطقه خاورمیانه تاکیدی بر این دیدگاه است که افزایش ظرفیت در تولید در صدر برنامه های آتی آنان می باشد.

در کشور روسیه شرکت« سیبور» بزرگ ترین شرکت صنایع پتروشیمی روسیه است که وابسته به شرکت«گاز پروم» بوده و در چند سال گذشته به بازار بورخواری این کشور از ذخائر غنی نفت و گاز و توجه ویژه دولت این کشور به سرمایه گذاری در بخش پتروشیمی رشد گسترده ای یافته است. این شرکت در حال حاضر در صدر شرکت های فعال پتروشیمی در روسیه، کشورهای مستقل مشترک المنافع (CIS)و اروپای شرقی بوده و بیش از ۲۰۰۰ نوع برند مختلف محصول تولید می کند. شرکت سیبور در سال های اخیر از رشد عملیاتی خوبی برخوردار بوده است. به طوری که شرکت های زیر مجموعه آن در سال ۲۰۰۹ موفق به تولید و فروش ۱۶/۸ میلیارد متر مکعب گازهای همراه(APG)، ۱۵میلیون تن محصولات پتروشیمی و ۱۴/۸ میلیارد متر مکعب گاز LPGشده است. درآمد ۱۶/۲ میلیارد روبلی (۵/۶میلیارد دلاری) این شرکت از محل تولید مواد پتروشیمیائی و کودهای معدنی در اوضاع نه چندان مطلوب اقتصادی جهان در سال ۲۰۰۹ حاکی از موفقیت این شرکت در کسب درآمد از این بخش می باشد. برنامه ریزی سیبور برای سال های آتی نشان دهنده تمایل جدی این شرکت جهت سرمایه گذاری بیشتر به منظور ایجاد ظرفیت های جدید، احداث واحدهای تولیدی با ظرفیت های بالا و افزایش صادرات به اروپا از طریق ایجاد ترمینال های صادراتی جدید می باشد. سیبور در برنامه های آتی خود به دنبال افزایش توان فرآورش گازهای همراه APGو تولید NLGو در نهایت در اختیار گرفتن کل بازار پلاستیک روسیه می باشد.(۲)

کشور امارات، ابوظبی را به عنوان قطب آینده صنعت پتروشیمی خود قرار داده و برای توسعه صنایع پتروشیمی طرح های متعددی را تا سال ۲۰۳۰ در برنامه ریزی برای احداث قرار داده است. طرح هائی که به اعتقاد تحلیلگران چیزی در حدود ۲۰۰ میلیارد دلار سرمایه گذاری را شامل خواهد شد. از جمله این طرح ها برنامه توسعه فازهای سوم و چهارم مجتمع برویج در«RUWAIS» ،فازاول مجتمع «CHEMICAWEYAATSTACAAMOL»و مجتمع بزرگ «اوبیک» می باشد. امارات همچنین اعلام کرده تا سال ۲۰۱۳ ناوگان حمل و نقل کشتیرانی خود برای ظرفیت سازی در حمل محصولات صادراتی طرح های در دست احداث پتروشیمی را دو برابر خواهد کرد. (۳)

شرکت سابیک عربستان با افزایش مشارکت‌های خارجی از جمله همکاری با شرکت «سینوپک» چین وگسترش طرح های داخلی خود در نظر دارد طی دو سال آینده ۱۲ میلیون تن بر حجم فعلی تولید محصولات پتروشیمی خود بیفزاید. این شرکت همچنین در سال ۲۰۰۹ قراردادی به ارزش یک میلیارد دلار برای احداث یک واحد مشارکتی با شرکت 'میتسوبیشی رایان' ژاپن امضاء کرده است این طرح که قرار است در عربستان احداث شود برای تولید محصولات مورد نیاز در ساخت قطعات خودرو بوده و توان رقابت با رقبای امریکائی و اروپائی از جمله «BASF»آلمان را دارد. شرکت سابیک در حال حاضر چهارمین تولید کننده بزرگ پلیمر در جهان بوده و حدود هشت در صد محصولات پتروشیمی جهان را تولید می کند و در نظر دارد تا سال ۲۰۱۴ با بهره برداری از واحدهای جدید و در دست احداث سهم خود در بازار جهانی را تا پانزده در صد افزایش دهد. سابیک همچنین در سال ۲۰۰۸ موافقت نامه ای با شرکت امریکائی «آکسون موبیل کمیکال» برای احداث شرکت مشترکی به سرمایه ۸۰۰ میلیون دلار در شهرهای جبیل و ینبوع امضاء کرده است، واحد جبیل متعلق به شرکت «کیمیا» و واحد ینبوع متعلق به شرکت «یان پت» می باشد. شرکت هائی که به صورت مشارکتی توسط سابیک و اکسون موبیل تشکیل شده اند. عربستان طرح های مهمی نیز برای سرمایه گذاری و مشارکت در بخش پتروشیمی عراق دارد. طرح هائی که مجموع ارزش آنها بالغ بر ۵ میلیارد دلار برآورد می شود. (۴)

برنامه ریزی کشور قطر برای استفاده از گاز اتان به عنوان خوراک اصلی مجتمع های تولیدی این کشور به سوی محصولات پائین دستی پتروشیمی و ایجاد تنوع در تولید محصولات جهت گیری نشان می دهد.(۵) اقتصاد این کشور هم چنان سریع تر از اقتصاد دیگر کشورهای اتحادیه همکاری خلیج فارس در حال رشد می باشد. توسعه مداوم در بخش گاز و نفت طی دو سال آینده برنامه اصلی سرمایه گذاری این کشور می باشد. در واقع اقتصاد قطر پس از اتمام دوره زمانی پیش بینی شده هم چنان حول محور بخش هیدرو کربن حرکت خواهد کرد. قطر در حال حاضر تولید کننده عمده گاز طبیعی مایع (LNG)در جهان می باشد و دولت این کشور سرمایه گذاری بیشتر برای افزایش ظرفیت صادرات را در راس برنامه های خود دارد. پیش بینی ها حکایت از این دارد که در آینده نزدیک پایه های محکم اقتصاد این کشور به جای نفت بر گاز استوار خواهد شد. ارقامی که اخیرا از سوی سازمان آمار قطر منتشر شده نشان می دهد که از نیمه دوم سال ۲۰۰۸ برای اولین بار گاز از نظر GDPاسمی از نفت پیشی گرفته است. شرکت های «قطرگاز» و «راس گاز» دو کمپانی مسئول تولید LNGاعلام کرده اند که برنامه های گسترده ای برای افزایش سریع سطح تولید در سال های آینده دارند. (۶) این کشور علیرغم کاهش تقاضا و کاهش قیمت جهانی پلاستیک ها، قرارداد احداث دو مجتمع بزرگ پتروشیمی در منطقه «MESAIEED »را به امضاء رسانده و برنامه های توسعه پتروشیمی را با جدیت دنبال می کند. کاپکو یکی از شرکت های مهم پتروشیمی قطر از مجموعه شرکت های تابعه شرکت نفت قطر است که در اجرای چندین طرح مشترک با شرکت های خارجی مشارکت دارد. سهام داران اصلی کاپکو شرکت صنایع قطر ۸۰٪ سهام و شرکت توتال فرانسه ۲۰٪ سهام می باشند. از جمله اقدامات گسترده قطر برنامه ریزی برای افزایش تولید گاز از روزانه ۸میلیارد فوت مکعب در سال ۲۰۰۸ به روزانه ۲۰ میلیارد فوت مکعب در سال ۲۰۱۲ می باشد. (۷) کشور عراق از جمله کشورهای پیشرو در صنایع پتروشیمی منطقه بود که به دلیل وقوع جنگ و عدم جذب سرمایه گذاری جایگاه خود را در منطقه از دست داده است. عربستان یکی از کشورهائی است که مذاکراتی را برای سرمایه گذاری در بخش پتروشیمی عراق انجام داده است. علاوه بر این دولت عراق و شرکت های امریکائی آکسون کمیکال و شورون مذاکراتی برای احداث یک مجتمع پتروشیمی به ارزش ۲ میلیارد دلار در بصره و شرکت هلندی- انگلیسی شل و شرکت امریکائی داو کمیکال مذاکراتی با دولت عراق برای بازار سازی و توسعه مجتمع پتروشیمی موجود در بصره به ارزش ۲میلیارد دلار داشته اند. منطقه کردستان عراق نیز یکی از مناطقی است که به دلیل عدم دسترسی به بنادر صادراتی در زمینه پتروشیمی رشدی نداشته است. ولی در چند سال گذشته دولت اقلیم کردستان منطقه ای به وسعت ۴۲ کیلومتر مربع در منطقه انبار را برای شهر گازی طراحی کرده است. این شهر توسط شرکت GAS CITIES)شرکتی که به صورت مشارکتی توسط دو شرکت اماراتی تشکیل شده) اجرا خواهد شد و قرار است دارای مناطق صنعتی، مسکونی و بازرگانی باشد. شهری که سرمایه اولیه برای طرح های زیربنائی آن حدود ۳ میلیارد دلار برآورد شده است.(۴) در حال حاضر تولید کنندگان اروپائی محصولات پتروشیمی رقبای جدی خود را تولید کنندگان منطقه خاورمیانه می دانند. بر اساس پیش بینی آنان تا سال ۲۰۱۳ چیزی حدود ۲۲ میلیون تن در سال ظرفیت جدید تولید اتیلن با استفاده از خوراک گاز اتان در خاورمیانه به بهره برداری می رسد. از سوی دیگر تاخیر در بهره برداری از برخی مجتمع های در دست احداث پتروشیمی در خاورمیانه طی سال ۲۰۰۹ که عمدتا به دلیل مسائل و مشکلات مالی ناشی از بحران جهانی اقتصاد به وجود آمد فرصت مناسبی برای شرکت های اروپائی به وجود آورد تا بازارهای خود را تحت پوشش کامل تری قرار دهند. (۸)

چشم انداز صنایع پتروشیمی ایران در افق ایران ۱۴۰۰

صنایع پتروشیمی ایران طبق برنامه ریزی های قبلی در نظر داشت با حفظ یکپارچگی این صنعت حداقل ۸۰درصد مالکیت خصوصی را در راستای اجرای سیاست های اصل ۴۴ در این شرکت اجرا نموده و در پایان سال ۱۳۹۳ به رقم حدود ۲۰ میلیارد دلار ارزش محصولات قابل فروش دست پیدا کند. طبق این برنامه ریزی ها پتروشیمی ایران این توانائی را به دست می آورد که در تولید محصولات پایه از جمله اتیلن، متانول و آروماتیک ها مقام اول منطقه خاورمیانه را از آن خود کند. در افق برنامه ۲۰ ساله این شرکت در پایان سال ۱۴۰۳ تولید ۱۲۶ میلیون تن سالانه محصولات پتروشیمی و ۵۲ میلیون دلار ارزش محصولات نهائی بود که سهم ایران را در خاورمیانه از ۲۵ درصد فعلی به ۳۴ درصد و در جهان از ۹/۱ درصد به ۶/۳ درصد می رساند.گاز طبیعی به عنوان خوراک اصلی مورد نیاز واحد های پتروشیمی از روزانه حدود ۳۰ میلیون متر مکعب فعلی به حدود روزانه ۲۱۲ میلیون مترمکعب در پایان برنامه ۲۰ ساله می رسید که یکی از دغدغه های اصلی این صنعت برای رسیدن به آن حجم بالای تولید بوده و هست، زیرا مدیر عامل پتروشیمی نیز اخیرا در گفتگوئی اظهار داشته بود« هم اکنون ۲۴ درصد از ظرفیت تولید محصولات پتروشیمی کشور به دلیل نبود خوراک کافی بلا استفاده مانده است که لازم است مرتفع شود. (۹)» پتروشیمی ایران صنعت موفقی است که در حال حاضر ظرفیت واحدهای تولیدی خود را به سالانه ۲۸ میلیون تن رسانده است و طی سال گذشته ۳۴ میلیون تن انواع محصولات را تولید کرده که ۱۹ میلیون تن آن در قالب صادرات و ۶ میلیون تن در داخل کشور به فروش رسیده است.(۱۰) و در حال حاضر ۴۰ درصد از سهم صادرات غیر نفتی کشور را به خود اختصاص داده است. (۱۱) شرکت ملی صنایع پتروشیمی در مسیر گسترش بازارهای جهانی چیزی حدود ۹٪ تولیدات خود را به بازارهای چین،۱۰٪به هند، ۴۱٪ به خاور دور، ۷٪ به شرق آسیا، ۶٪ به اروپا، ۲۴٪ کشورهای خاورمیانه و ۳٪ سایر نقاط جهان صادر می نماید. این شرکت پیش از ابلاغ سیاست های کلی اصل ۴۴ (از سال ۷۴ تا ۸۵) ۲۳ طرح پتروشیمی در قالب ۵هزار و ۵۸۴میلیون سهم به ارزش ۱۲ هزار و ۱۷۱ میلیارد ریال را به عموم مردم واگذار کرده و پس از ابلاغ سیاست های کلی اصل ۴۴(از ۸۶ تا ۸۸)نیز ۲۴ طرح در قالب ۱۷ هزار و ۶۳۷میلیون سهم به ارزش ۲۴ هزار میلیارد ریال را به روش های مختلف از جمله عرضه سهام در بورس، رد دیون دولت و سهام عدالت واگذار کرده است. (۱۲) به طور مثال فقط « در سال ۱۳۸۸ مقدار ۳/۸۵ میلیارد از سهام شرکت های پتروشیمی واگذار شده است که ارزش اسمی آنها بالغ بر هزار میلیارد ریال برآورد می شود». (۱۳)

جایگاه پتروشیمی در حمایت از صنایع داخلی و ایجاد فرصت های شغلی

پتروشیمی طی سال های گذشته همیشه یکی از موثرترین حامیان صنایع و تولید کنندگان داخلی بوده است. حمایت پتروشیمی از سازندگان داخلی از چند جنبه مهم و قابل بررسی است. نخست افزایش توان شرکت های مهندسی و مشاور ایرانی درانجام کار و پذیرش تعهدات بیشتر برای ساخت قطعات مورد نیاز بوده است. نکته دیگر اعتماد پتروشیمی به سازندگان داخلی برای ساخت دستگاه ها و تجهیزات بسیار مهمی بوده که مورد نیاز طرح های در دست اجرای پتروشیمی قراردادند و تا قبل از آن تماما از خارج وارد کشور می شد. دستگاه هائی مانند مخازن کروی، برج های تقطیر، سیستم های پیشرفته برق و ابزار دقیق تنها بخشی از این تجهیزات بود که صنایع پتروشیمی علیرغم تمام کاستی ها و نگرانی های موجود در مورد عدم توانائی سازندگان داخلی سفارش ساخت را به شرکت های ایرانی داده و با حمایت از آنان و پذیرش مسئولیت تمامی مشکلات وکمبود ها از جمله تاخیر زمانی در تکمیل و راه اندازی طرح ها با نقص کارکرد استاندارد برخی دستگاه ها این بخش تخصصی و کارآفرین صنعت را به آن درجه از قابلیت رساند که در بسیاری از قراردادهای مهم بعدی به عنوان شریک شرکت های خارجی در اجرای پروژه های پتروشیمی حضور پیدا کنند. حمایت پتروشیمی از این بخش توان مهندسی کشور را بسیار بالا برد. به طوری که توان شرکت های مهندسی در زمینه ساختمان و نصب تاسیسات و مهندسی تفصیلی به صددرصد رسیده و در بخش های مهم دیگری از جمله ابزاردقیق، برق و الکترونیک حجم زیادی از کارهای موجود توسط بخش خصوصی کشورمان انجام می شود. نکته مهم دیگر این است که با انجام این حمایت ها نه تنها حجم بسیار زیادی فرصت شغلی و کار در داخل کشور به وجود آمده، بلکه از خروج سالانه میلیون ها دلار از نیز جلوگیری شده است. پتروشیمی برنامه های توسعه این صنعت را از دو منطقه ویژه اقتصادی پتروشیمی بندر امام و عسلویه به تمام کشور گسترش داد تا با راه اندازی طرح های جدید پتروشیمی بتواند اکثر استان های کشور به ویژه مناطق محروم را صاحب یک مجتمع پتروشیمی نموده، زمینه ساز رشد و توسعه صنایع پائین دستی پتروشیمی در اقصی نقاط کشور شود و بتواند حداکثر افراد بومی متخصص مورد نیاز مجتمع های در حال احداث درهر منطقه را در همان مراکز جذب نماید. این اقدام پتروشیمی کاری بزرگ و برنامه ای ملی در راستای رشد و توسعه هماهنگ سراسر کشور و افزایش اشتغال زائی درهر منطقه بوده،از مهاجرت های اجباری جوانان و متخصصین بومی مناطق برای یافتن کار در دیگر مناطق کشور به نحو موثری جلوگیری می کند.

لزوم آینده نگری مدیران پتروشیمی

پتروشیمی صنعت نو و بنیادینی است که توسعه و گسترش آن موجب تحول اساسی در ابعاد مختلف هر جامعه می شود. قدرت برتر صنایع پتروشیمی ایران در توانائی و حجم بالای تولیدی است که دارد. برای رشد و توسعه و ادامه مسیر جهانی شدن پتروشیمی مناسب ترین راهکار حرکت در همین جهت است. چند پاره کردن یا خصوصی سازی آن به صورتی که وحدانیت و یکپارچگی صنایع پتروشیمی به ویژه در بخش تولید، صادرات و جذب سرمایه گذاری را دچار مشکل کند نه تنها مرهمی بر درد های این صنعت نمی باشد بلکه باری بر مشکلات موجود آن خواهد افزود. چالش هائی علاوه بر مشکلاتی مانند «تاخیرهای به وجود آمده در بازپرداخت دیون شرکت ها، نوسان های قیمت محصولات پتروشیمی، تاخیرهای موجود در اجرای پروژه ها، مشکلات مربوط به قیمت و خوراک دریافتی مجتمع های تولیدی و مخصوصا کمبود منابع فاینانس خارجی با تامین ارز مورد نیاز از صندوق ذخیره ارزی».(۱۴)

در شرایط بحرانی، مدیران باید از این قابلیت برخوردار باشند که بتوانند محدوده وسیع تری را در هنگام تعیین استراتژی های بلند مدت برای سازمان طراحی نمایند. آنان باید بتوانند تحلیل کاملی از این مسائل داشته باشند که:

-آیا برنامه تدوین شده برای خصوصی سازی در این صنعت مناسب ترین راهکار می باشد؟

-مجموعه تولیدی تحت مدیریت آنان در صورت نبود تقاضا برای مازاد ظرفیت های تولیدی چه برنامه ای خواهند داشت؟

-آیا زنجیره تولید در وضعیت فعلی قادر به ادامه سود آوری و رقابت با سایر شرکت های رقیب می باشد؟

-مهارت های جدید، نیروی انسانی جایگزین، نیاز های آتی و نوآوری های ضروری کدامند؟

-برای برخورداری از تولید سازگار با محیط زیست و جلوگیری از انتشار آلاینده ها چه راهکارهائی را باید اتخاذ کرد تا از پیامدهای مسائل و مشکلات زیست محیطی در امان باشیم؟

-جهت گیری آینده تولید در راستای صنایع پائین دستی باشد یا بالادستی؟

-سهم عواملی مانند قیمت خوراک، جذب سرمایه گذار، افزایش هزینه هائی مانند بیمه، مالیات، گمرک و منازعات سیاسی میان دولت ها در تولید و قیمت نهائی محصولات چگونه خواهد بود؟

-الزامات جدید در ارتباط با حضور در عرصه تجارت جهانی مانند سیاست های یکسان فروش، لزوم برخورداری از استانداردهای زیست محیطی و مدیریت کیفیت کدامند؟

-برای حضور هرچه قوی تر در بازارهای جهانی آیا ادامه توسعه صادرات موثرتر است یا اینکه ضمن مشارکت با بازارهای اصلی هدف، اقدام به احداث واحدهای تولید محصولات نهائی در آن کشورها نموده و از این طریق ضمن بومی نمودن محصول تولیدی در آن کشورها از معافیت های مالیاتی خاص آن کشورها نیز برخوردار شد. داشتن برنامه های تدوین شده و منسجم برای رویارونی آگاهانه با این مسائل، سازمان هائی که داعیه جهانی شدن دارند را در مقابل هرگونه بحران پیش بینی نشده ای آسیب ناپذیر می سازد. اما اینکه مناسب ترین سیاست و راهکار برای ادامه حیات اقتصادی و رشد و توسعه پتروشیمی ایران در حال حاضر کدام است، نکته مهمی می باشد که مدیران فعلی این صنعت تصمیم نهائی در مورد آن را اتخاذ کرده و میزان کارآمدی و درستی آن در آینده و در تعامل و رقابتی که با رقبای خود خواهیم داشت مشخص خواهد شد.

منابع

۱-ICIS CHEMICAL BUSINESS/ SEP-OCT ۲۰۰۹
۲-بهمن معظمی کارشناس کشورهای CISشرکت ملی صنایع پتروشیمی ۸۹/۲/۱۵
ICIS CHEMICAL BUSINESS/ DEC ۲۰۰۹-۳
MEED/ NOV- DEC ۲۰۰۹-۴
MEED/ NOV, ۲۰۰۸-۵
۶-خبرگزاری اکو نیوز ۸۹/۲/۱۳
ICIC CHEMICAL , OCT ۲۰۰۹-۷
ICIS CHEMICAL BUSINESS, SEP-OCT, ۲۰۰۹-۸
۹-خبرگزاری شانا به نقل از مدیر عامل پتروشیمی یکشنبه ۸۸/۱/۴
۱۰-خبرگزاری شانا به نقل از مدیر عامل پتروشیمی ۸۹/۲/۱۵
۱۱-خبرگزاری شانا به نقل از مدیر عامل پتروشیمی ۸۹/۱/۲۰
۱۲-خبرگزاری شانا به نقل از مدیر عامل پتروشیمی ۸۸/۱/۴
۱۳-خبرگزاری شانا به نقل از مدیرعامل پتروشیمی ۸۹/۲/۶
۱۴-خبرگزاری شانا به نقل از مدیرعامل پتروشیمی ۸۸/۱/۴